

Quo vadis Filatelistická olympiáda?

Návrh nového konceptu Filatelickej olympiády mladých filatelistov

Neudržateľnosť súčasného konceptu FO

Filatelistická olympiáda mladých filatelistov je typ súťaže, ktorého koncept bol vytvorený hodne dávno, priznajme si, v úplne odlišnom spoločenskom, vzdelanostnom a technickom prostredí. Doba sa výrazne zmenila, preto treba ponechať z konceptu FO to dobré a ostatné prispôbiť súčasným podmienkam a hlavne možnostiam a schopnostiam mladých filatelistov – urobiť FO pre mladých príťažlivejšou formou a tým docieľiť, aby bol jej efekt dlhodobý a nadobudnuté znalosti a zručnosti mladí vedeli využiť pri ďalšom zbieraní, a tí, čo budú chcieť, aj pri tvorbe exponátov.

Negatívne dopady súčasnej koncepcie FO, žiaľ, krásne vidíme na mládežníckych výstavách: naše exponáty sú vytvorené kostrbatou mladou rukou a tie zahraničné využívajú modernú pritom však ľahko dostupnú a mladými hravo zvládnuteľnú techniku a grafické nástroje. My sme spokojní, že naše exponáty urobili mladí sami a sme smutní len z bronzových medailí, zatiaľ čo súperia využívajú všetky dostupné možnosti a tešia sa z najvyšších ocenení. Čo myslíte, kto má zo zbierania a vystavovania väčšiu radosť? A kto v ňom bude ďalej pokračovať?

To však nie je to najhoršie! Je tu ešte iný, omnoho zásadnejší problém: mladí sa nenaučia správne filatelisticky myslieť a pracovať s exponátom, lebo sa viac sústreďia na formu (presnejšie prezentáciu) ako na obsah. A to sa, žiaľ, veľmi vypuklo, prejavuje pri prechode medzi dospelých, kde už je formálna časť exponátu (prezentácia) hodnotená veľmi nízkou váhou. Našich mládežníkov však neučíme správne formulovať a spájať, len písať a kresliť. A toto je podľa mňa to podstatné, čo by sme si mali uvedomiť a ku čomu by sme mali smerovať a mladých aj v rámci FO učiť. A to platí, žiaľ, nielen pre mladých zberateľov a vystavovateľov.

Ako mnohonásobný účastník FO a neskôr úspešný vystavovateľ a porotca som sa viackrát zamyslel, čo mi FO dala a mohla dať, a čo dáva a môže dať súčasnej mládeži. Výsledkom je tento návrh na úpravu konceptu FO, aby pritiahla viac mladých a tým, čo sa zúčastnia priniesla dlhodobý pozitívny efekt.

Identifikovanie cieľov FO

V prvom rade som si položil otázku, čo sú, resp. čo by mali byť ciele FO. Urobiť súťaž a vyhlásiť, kto je lepší a potom sa ako vedúci krúžku alebo krajský tajomník tešiť, že náš krúžok a kraj je lepší ako tí druhí? Pamätám si časy, keď medzi sebou kraje neľútostne súťažili a hlavne vedúci sa tešili, že opäť tých druhých porazili. Bolo to zaujímavé, bolo to fajn. Opýtal sa však niekto, čo z toho mali tie deti, čo si odniesli, čo sa naučili? Zisťoval niekto, aký je vzťah medzi úspešnými olympionikmi a úspešnými

zberateľmi a vystavovateľmi? Asi ťažko. Účelom bola súťaž sama o sebe a nie to aké znalosti, schopnosti a iné pozitívne zručnosti si z nej mladí zberatelia odniesli. Klamal by som, keby som tvrdil, že mi nič nedala. **Mohlo toho byť omnoho viac a hlavne omnoho viac prakticky využiteľného.**

Skutočné ciele FO sú podľa mňa omnoho širšie. Hlavným cieľom hlavným je podchytiť mládež, aby dokázala:

- študovať a hlbšie sa oboznámiť s určenou témou;
- identifikovať a využívať aspoň základné typy filatelistických materiálov: poštové známky, príležitostné pečiatky, celiny, odtlačky výplatných strojov, prípadne iný filatelistický materiál;
- na základe získaných znalostí nájsť tematické súvislosti a spájať jednotlivé filatelistické materiály do väčších tematických celkov;
- formulovať obsahovo správne tematické popisy, ktoré korešpondujú s použitým filatelistickým materiálom;
- sumarizovať získané poznatky a vedieť ich spracovať na jednom alebo viacerých výstavných listoch vo forme malého exponátu.

(Paralelným cieľom, ktorý teraz nebudeme rozoberať, lebo sa ho darí plniť, je snaha podporiť vzťah k „naším“ známkam.)

Na overenie splnenia prvého cieľa (možno čiastočne aj druhého) v súčasnosti slúži teoretický test, na overenie všetkých ostatných má slúžiť tvorba minisexponátov. Cítite tú nerovnováhu? Nemyslíte, že s tým treba niečo robiť, ak chceme, aby neboli ostatné ciele splnené len povrchne? A to nehovorím o tom, že teoretický test je omnoho menej vypovedajúci ako praktická tvorba exponátu.

Dôležitý je dôraz na podstatné

Je samozrejme naivné si myslieť, že jedným ročníkom FO sa nám podarí všetky ciele splniť do bodky. Skôr naopak, dlhoročné skúsenosti ukazujú, že naháňaním mnohých zajacov zostávajú takmer všetky ciele nespĺnené. Skúsme preto nájsť spôsob ako eliminovať to, čo nie je podstatné a sústrediť sa na to najdôležitejšie. Podľa mňa podstatné sú nadobudnuté filatelistické vedomosti a schopnosť vedieť ich správne a vhodnou formou prezentovať. A to docielime ak v mladých podnikneme ich tvorivosť, prirodzenú snahu vyniknúť a priniesť niečo nové.

Preto si myslím, že by sme nemali dávať dôraz na to, aby mladí pripravovali exponáty priamo na mieste, ale aby mali možnosť pripraviť si ich doma a tak boli schopní do nich zakomponovať všetky získané znalosti a ukázať, že vedia pripraviť príťažlivé minisexponáty. Asi budete oponovať tým, že nemáme nikde istotu, že si minisexponáty robili sami a ich kvalita bude závisieť od toho, kto a do akej miery im pomohol. Áno, táto námietka je na mieste a kedysi by som na nej trval. Je to však skutočne také dôležité, aby sme tomu podriadili všetko ostatné? Určite chceme podporovať ich vlastnú prácu a nepodporovať plagiátorstvo, je to však tá najsprávnejšia forma? Reálny svet je predsa iný. Či už chceme alebo nie, všade navôkol platí, že **úspešnejší je ten, kto je schopný využiť všetky (povolené) možnosti** ako ten, čo sa opiera o reštrikcie a obmedzenia. A keďže aj mladí filatelisti sú len ľudia, potrebujú mať pocit úspešnosti. Minimálne na to, aby sa filatelii venovali naďalej.

Nový návrh konceptu FO

Preložený návrh predpokladá zloženie národného kola FO z troch častí, každá hodnotená iným počtom bodov:

1. Prvá časť (50 bodov) bude **zameraná na teoretické znalosti** zadanej témy a základné filatelistické znalosti napríklad formou testu.
2. Druhá časť (100 bodov) bude **zameraná na praktickú realizáciu teoretických znalostí**. Na rozdiel od súčasnosti sa nebude zameriavať na zručnosti písania, ukladania a lepenia, ale formou diskusie nad prineseným minisexponátom bude klásť dôraz na konkrétnu realizáciu teoretických znalostí: porotca bude klásť konkrétne otázky na tematické a filatelistické znalosti preukázané priamo v minisexponáte – súťažiaci bude argumentovať prečo a aký použil filatelistický materiál, či dosiahol súlad medzi textom a použitým materiálom, či použil dostatočne rôznorodý materiál a pod. Myslím, že takýto praktický „test“ prinesie omnoho viac aj pre súťažiaceho aj pre porotcu, lebo budú môcť spolu diskutovať, čo je najefektívnejšia forma učenia. Vôbec by som sa nebál toho, že pri tvorbe minisexponátu mu s ním niekto pomáhal: odborné znalosti sa overia dobre cielenými otázkami a forma vytvorenia (aj za pomoci niekoho iného) sa bude hodnotiť zodpovedajúcim (ale výrazne nižším) počtom bodov. Preto navrhujem, aby si každý účastník FO mohol pripraviť výstavné listy doma podľa svojich možností a za intenzívnej komunikácie s vedúcim krúžku. V konečnom dôsledku cudzia pomoc pri tvorbe minisexponátu je niečo, čo môže zužitkovať pri tvorbe skutočného exponátu.
3. Tretia časť (50 bodov) bude **zameraná na schopnosť štúdia témy a schopnosti priniesť nové poznatky**. Táto časť bude ešte dlhodobejšia ako druhá, pričom bude stále zameraná na danú tému ročníka FO. Každý súťažiaci vypracuje písomnú prácu v elektronickej forme zameranú napríklad na všetky slovenské, československé a české známky súvisiace s danou témou. V práci každú známku zobrazí (preto elektronickej forme), napíše o nej základné informácie (dátum a príležitosť vydania, autori, tlačová technika a pod.) a pripojí tematické súvislosti, ktoré ju k danej téme viažu. Takto spracovanú prácu odošle porotcom dva týždne pred konaním národného kola FO. Porota práce zhodnotí a na základe dohodnutých kritérií (správnosť a úplnosť informácií, počet nájdených známok, nájdené nové súvislosti) prisúdi počet bodov, ktoré sa budú započítavať do celkového hodnotenia FO. Pre vyššie ročníky možno záber práce rozšíriť napríklad o príležitostné pečiatky alebo o zvláštnosti známok (vecné chyby v textoch známok, známe doskové alebo náhodné chyby, iné zaujímavosti).

Formu práce nechávam na zváženie: **Elektronicky spracované práce** sa ľahšie posielajú a možno ich vystaviť na internete, aby sa mohli súťažiaci ukázať aj pred kamarátmi a ak bude záujem, možno urobiť aj verejné hlasovanie o najzaujímavejšiu prácu. Na druhej strane, ak by sme požadovali **práce spracované vo forme minisexponátu**, dosiahli by sme to, že súťažiaci by všetky známky museli aj fyzicky získať a pri tvorbe minisexponátu by mohli uplatniť svoje znalosti ako v druhej časti. Zdá sa mi to však až príliš náročné, lebo jeden exponát už súťažiaci pripravujú. Táto časť má ešte tú výhodu, že ju môžeme vyhlásiť aj nad rámec FO a tak sa do nej môže zapojiť širší okruh súťažiacich (a dokonca aj dospelí, ktorí budú mať vlastnú kategóriu) a výsledky nebude hodnotiť porota FO ale širší počet porotcov alebo verejné hlasovanie, ktoré vieme na internete hravo zvládnuť.

Výhody nového konceptu FO

Myslím, že navrhovaná forma národného kola FO umožní mladým súťažiacim, okrem iného, **eliminovať stres z tvorby minixponátov priamo na mieste** a preto sa budú viac tešiť na samotnú súťaž, kde budú môcť ukázať ako minixponát urobili, čo nové zistili a čo nové k danej téme priniesli. Nech sa ukážu, nech sa prezentujú, nech prinesú niečo nové a zaujímavé. Možno pôjdu slepou uličkou a nebude to správne, ale budú mať pocit, že je to ich spôsob rozmýšľania a ukážu sami sebe aj ostatným, že chcú, dokážu, vedia. Lebo **len pozitívna motivácia ich bude ďalej držať pri filatelii a len čiastkové úspechy ich budú posúvať vpred.**

Záverečná prosba

Prosím Komisiu mládeže ZSF, aby zvažila predložený návrh. Je mienený dobre a hlavne vychádza z dlhoročných nie neúspešných skúseností. Bol by som veľmi nerád, keby som bol posledný, ktorý sa prepracoval z krúžkových kôl FO, na ktorých som prácne písal listy rukou, kedysi populárnym Propisotom alebo šablónami s tušom, čo bol jeden z dôvodov, prečo som nikdy nič poriadne nevyhral a čo bolo treba v ére počítačov a moderných tlačových techník čo najskôr zabudnúť, až ku zlatým medailám na svetových výstavách.

V Bratislave 26. februára a 3. marca 2014

Vojtech Jankovič